

Peshat, Midrash and Halakhah X

Marty Lockshin, Torah in Motion 5781

Leviticus 19:13

לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזַל לֹא
תִלִּין פְּעֻלַּת שָׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר

You shall not defraud your fellow. You shall not commit robbery. The wages of a laborer shall not remain with you until morning.

Deuteronomy 24:14-15

לֹא תַעֲשֶׂק שֹׁכֵיר עֲנִי וְאֶבְיוֹן מֵאַחִיךָ אוֹ
מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ.

בְּיוֹמוֹ תִּתֶּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבוֹא עָלָיו
הַשֶּׁמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֵלָיו הוּא נֹשֵׂא אֶת
נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל ה' וְהָיָה בְּךָ
חַטָּא

You shall not abuse a needy and destitute laborer, whether a fellow countryman or a stranger in one of the communities of your land. You must pay him his wages on the same day, before the sun sets, for he is needy and urgently depends on it; else he will cry to the LORD against you and you will incur guilt.

Rashi Leviticus

עד בקר - בשכיר יום הכתוב מדבר,
שיציאתו מששקעה החמה, לפיכך זמן
גבוי שכרו כל הלילה. ובמקום אחר הוא
אומר (דברים כד טו) ולא תבוא עליו
השמש, מדבר בשכיר לילה, . . . לפי
שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה
לבקש מעות:

Scripture speaks here of workers hired for day-work, who finish work at sunset. The time for collecting their wages is therefore the whole night. Another passage (Deut 24:14) states, “[pay them] before the sun sets.” There, however, it is speaking of those hired for night-work. [The reason why employers have the whole night or the whole day to pay wages is] because the Torah gives the employers twelve hours to obtain the money they need for paying the wages.

Sefer ha-hinukh, mitzvah 230

ציונו לתת שכר שכיר כי אליו הוא נושא
את נפשו להתפרנס בו, ולפי הנראה על
כן שם גבול זמנו יום אחד ולא יותר כי
דרך בני אדם להתענות יום אחד
לפעמים, ובפירוש הודיע הכתוב טעם
הדבר באמרו [שם, שם ט"ו] ואליו הוא
נושא את נפשו. ואע"פ שדרשו בו זכרונם
לברכה [שם קי"ב ע"א] ענין אחר,
פשטיה דקרא כמו שכתבנו משמע

We were commanded to pay our workers, for they are urgently dependent on the pay. It would seem that the requirement to pay within one day is because people have been known to fast for one day from time to time. The Torah wrote explicitly what the reason is: "for he urgently depends on it." True, the rabbis offered a different midrashic explanation of the phrase. But the peshat is as we wrote.

Sifri Devarim #278

מכלל שנאמר ואליו הוא נושא את
נפשו, אין לי אלא מלאכה שהוא
עושה בנפשו מלאכה שאין עושה
בנפשו מנין גרדי וסורק מנין תלמוד
לומר לא תעשוק מכל מקום. אין לי
אלא עני ואביון מנין לרבות כל אדם
תלמוד לומר לא תעשוק מכל
מקום, אם כן למה נאמר עני ואביון
ממהר אני ליפרע על ידי עני ואביון
יותר מכל אדם. . . .

Since the verse says ואליו הוא נושא את נפשו, I might think that the rule applies only to workers who endanger themselves. How do we know it applies also to people who weave or who card wool? Since it says: “do not abuse” without qualification. I know only that the law applies to workers who are needy and destitute. How do I know that it applies to others? Since it says: “do not abuse” without qualification. So why did the Torah mention “needy and destitute”? Because I [God] will punish more quickly when the workers are needy and destitute.

Sifri Devarim #278 (cont.)

וכי למה עלה זה בכבש ומסר לך את
נפשו לא שתתן לו שכרו בו ביום אם
כן למה נאמר ואליו הוא נושא את
נפשו אלא מלמד שכל הכובש שכר
שכיר מעלה עליו הכתוב כאילו הוא
נוטל את נפשו.

For why did those workers go up on a [dangerous] ramp and endanger their lives on your behalf—wasn't it [obviously] so that you would pay them on the same day? So then why was it necessary to say ואליו הוא נושא את נפשו? Rather we learn from this phrase that anyone who withholds workers' wages is considered by Scripture as if he took their lives.

Bava Metsia 112a

(another version of the teaching in Sifri)

ואליו הוא נושא את נפשו מפני מה עלה
זה בכבש ונתלה באילן ומסר את עצמו
למיתה לא על שכרו

דבר אחר ואליו הוא נושא את נפשו כל
הכובש שכר שכיר כאילו נוטל נפשו ממנו
רב הונא ורב חסדא חד אמר נפשו של
גזלן וחד אמר נפשו של נגזל

Why did these labourers ascend on a ramp or suspend themselves from trees and risk death? Was it not for their wages?

Alternatively, the words ואליו הוא נושא את נפשו teach that those who withhold the wages of hired labourers, it is as though they take their souls from them. Rav Huna and Rav Hisda disagreed. One says this refers to the soul of the robbers [i.e. the employers]; the other one says the soul of the robbery victim [i.e. the unpaid employees].

Rashi Leviticus (review)

עד בקר - בשכיר יום הכתוב מדבר,
שיציאתו מששקעה החמה, לפיכך זמן
גבוי שכרו כל הלילה. ובמקום אחר הוא
אומר (דברים כד טו) ולא תבוא עליו
השמש, מדבר בשכיר לילה, . . . לפי
שנתנה תורה זמן לבעל הבית עונה
לבקש מעות:

Scripture speaks here of workers hired for day-work, who finish work at sunset. The time for collecting their wages is therefore the whole night. Another passage (Deut 24:14) states, “[pay them] before the sun sets.” There, however, it is speaking of those hired for night-work. [The reason why employers have the whole night or the whole day to pay wages is] because the Torah gives the employers twelve hours to obtain the money they need for paying the wages.

Bava Metsia 110b

משנה: שכיר יום גובה כל הלילה שכיר
לילה גובה כל היום

גמרא: ואימא איפכא?

שכירות אינה משתלמת אלא בסוף

Mishnah: Day labourers collect [wages from their employers] all night [following the work shift]. Night labourers collect [wages] all [the following] day.

Gemara: But why not say the opposite, [i.e. that night labourers are paid during the night, while day labourers receive their wages during the day]? [The Gemara responds]: The obligation to pay for a wage/service is incurred only when the work is completed.

Rashbam Leviticus

לא תלין - שכיר לילה:
[The wages of a hired laborer] shall not remain [with you until morning]: [The text is referring to the wages of] an employee who is working at night.

The *Be'ur* on Leviticus

Naphtali Herz Wessely (1725-1805)

ובתלמוד פירשו הדבר שאין לומר כאן
בשכיר לילה ובמשנה תורה מדבר
בשכיר יום שהרי שכירות אינה משתלמת
אלא בסוף ואיך בשכיר לילה יעבור
בבוקר ובשכיר יום יעבור כבוא השמש
ועדיין אינו זמן תשלומים. ודבריהם
נאמנים לא כדברי רשב"ם ז"ל.

In the Talmud they explained that we should not interpret that Leviticus refers to night labourers and Deuteronomy to day labourers, for “the obligation to pay for a wage/service is incurred only when the work is completed.” Accordingly, how could we say that with night labourers the transgression occurs in the morning and with day workers at sunset, when it wasn't the time to pay before that? The rabbis' words are to be trusted, unlike Rashbam's.

The *Be'ur* (cont.)

והנה המלין שכר שכיר אינו מתירא
מב"ד כי אומר לו "לך ושוב" ו"אין
אתי", אבל לפני המקום ברוך הוא
גלוי שעובר עבירה.

["וקרא עליך אל ה' . . ."]

People who fail to pay labourers on time have no fear of the courts. [They don't say directly "I'm not going to pay"; rather] they say, "come back another time," or "I don't have the money right now." But God knows that they are transgressing.

["he will call to the LORD against you. . ."]

Ramban Deut 24

וטעם ביומו תתן שכרו ולא תבוא עליו
השמש - על דרך הפשט ביאור ממה
שנאמר בתורה (ויקרא יט יג) לא תלין
פעולת שכיר אתך עד בקר, כי דרך
הכתובים לדבר בהוה, והמנהג לשכור
הפועל ביום אחד, ולערב הוא יוצא טרם
בא השמש. ויצוה הכתוב לפרעו ביומו
בהשלים מלאכתו מיד, ושלא תבוא עליו
השמש, כדי שיקנה בשכרו לו ולאשתו
ולבניו מה שיאכלו בלילה, כי עני הוא -
כרובי הנשכרים, ואל השכר הזה הוא
נושא נפשו שיקנה בו מזון להחיות נפשו.

According to peshat, “You must pay him his wages on the same day, before the sun sets” is an explanation of what is stated earlier in the Torah, “The wages of a laborer shall not remain with you until morning.” For it is the custom of biblical verses to speak of the most common occurrence, and the custom is to hire labourers for one day and for them to leave towards evening before sunset. And so Scripture commands [the employer] to pay them during their [work-]day as soon as they finish work, and that the sun should not set upon them [before they are paid], in order that they should be able to purchase with their wages what they, their spouse, and their children need to eat at night. “For he is needy,” as are most people who hire themselves out for the day. They have staked their lives upon these wages to buy food to sustain their lives.

Ramban Deut 24 (cont.)

ילמד אותנו בכאן, כי מה שאמר
בתורה לא תלין פעולת שכיר אתך עד
בקר, הכונה בו שתפרענו ביומו, שאם
לא תפרענו בצאתו ממלאכתו מיד
הנה ילך לביתו וישאר שכרו אתך עד
בקר וימות הוא ברעב בלילה.

Thus the text teaches us here that the intent of what was written in the Torah [in Lev], “The wages of a laborer shall not remain with you until morning,” is that you pay them during their [work-] day, for if you do not pay them when they leave their work, they will go home and their wages will be left with you until morning and they may die of hunger at night.

Ramban Deut 24 (cont.)

ורבותינו פירשו (ב"מ קי ב) כי הכתוב בתורה
"עד בקר" בשכיר יום,

ושב לבאר בכאן דין שכיר לילה,

והנה לכל אחד זמן לפרעון שנים עשר
שעות.

והוא האמת בקבלה, והנאות בטעם נכון:

But our Rabbis have explained that the verse "until morning" applies to day labourers [who depart from work at sundown; the time for paying their wages is the entire night, and this law is not violated before daybreak]. Then the Torah explains here the law for labourers who are hired for night-work [whose departure from work is at daybreak and the time for paying their wages is the whole day and the law is not violated until sundown]. Thus, for each one, there is a twelve-hour deadline for payment. This is the truth as received by tradition and is appropriate with good sense.